

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«31» серпня 2021 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВКПП 2.2.3. «ІНТЕГРАЦІЙНЕ ПРАВО»

Освітньо-професійна програма	<u>Право</u>
Спеціальність	<u>081 Право</u>
Факультет	<u>Економіко-правовий</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «Інтеграційне право» для здобувачів вищої освіти ОПП «Право» спеціальності 081 «Право».

Розробник: Тихомирова Гаїна Євгенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та публічного адміністрування МДУ.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 08 «Право»	Вибіркова з циклу дисциплін професійної підготовки	
Семестрових модулів – 1	ОПП Право 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: презентація		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: <u>другий (магістрський)</u>	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		79 год.	103 год.
		Індивідуальні завдання	
		1	1
Вид контролю		Залік	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття вищої освіти – 40 (33%) / 80 (67%);

для заочної форми здобуття вищої освіти – 16 (13%) / 104 (87%).

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: розкриття конституційно-правового забезпечення європейської міждержавної інтеграції, а саме змістовна та видова характеристика категорій «інтеграція», «правова інтеграція» та «європейська міждержавна інтеграція» в конституційному праві; формулювання сучасної теорії конституціоналізму в контексті глобалізаційної; аналіз сучасних тенденцій «інтернаціоналізації» конституційного права та «конституціоналізації» міжнародного правопорядку; дослідження сучасних проблем розвитку доктрини суверенітету; вироблення практичних пропозицій щодо подальшого вдосконалення системи конституційного законодавства України, правотворчої та правозастосовної діяльності в сфері формування механізму забезпечення інтеграції нашої держави до міждержавних інтеграційних об'єднань.

Завдання навчальної дисципліни: набуття здобувачами вищої освіти знань щодо сутності інтеграції як складової частини міграційних процесів; розмежування поняття «інтеграція», «правова інтеграція» та «європейська міждержавна інтеграція»; основних засад інтеграційних процесів; сутності поняття глобалізації; сутності поняття конституціоналізму; сутності процесу інтернаціоналізації; сутності та особливостей сучасного міжнародного права; сутності та змісту державного суверенітету; засобів взаємодії різнорівневих правопорядків в конституційному та міжнародному праві.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – вибіркова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом – 120 годин / 4 кредитів ECTS.

Передумови для вивчення дисципліни: вивчення дисципліни «Інтеграційне право» відбувається на базі отриманих знань за освітнім ступенем «Бакалавр», паралельно з такою дисципліною, як: «Конституційне право», «Міжнародне приватне та публічне право».

Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України. СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні. СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України. СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
Результати навчання	РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання. РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

	<p>РН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.</p> <p>РН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.</p> <p>РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.</p> <p>РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.</p>
--	---

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інтернаціоналізація конституційного права в умовах міждержавних інтеграційних процесів

Тема 1. Визначення понять «інтеграція» та «правова інтеграція» в конституційному праві

Поняття інтеграції. Об'єкти та суб'єкти інтеграції. Понятійно-категорійний ряд явища інтеграції. Поняття інтеграції в різних сферах суспільного життя. Підходи до визначення поняття «інтеграція». Сутність та особливості поняття правової інтеграції.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.
3. Юлія Казьмірчук. Інтеграційне право: поняття та особливості. *Публічне право*. № 3 (19) (2015). С. 249–253. URL: irbis-nbuv.gov.ua

Тема 2. Особливості поняття «європейська міждержавна інтеграція» в конституційному праві України

Сутність явища міждержавної інтеграції. Рівні інтеграційних процесів. Поняття європейської міждержавної інтеграції. Підходи до визначення європейських інтеграційних процесів. Правовий підхід до визначення інтеграційних процесів в Європі.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. К. : 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Тема 3. Глобалізація і конституційне право

Поняття глобалізації. Правова складова процесу. Характеристика терміну глобалізації в юридичній науці. Дискурси поняття глобалізації. Вплив процесу глобалізації на конституційно-правове життя держав.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Діана Івженко. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток конституційного права. *Підприємство, господарство і право*. № 7. 2020. С. 206–210.
3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Тема 4. Поняття, структура та значення світового конституціоналізму на сучасному етапі розвитку права

Історія виникнення конституціоналізму. Концепції періодизації конституційного розвитку. Поняття конституціоналізму. Історичні підходи до визначення. Сутність сучасного конституціоналізму. Його принципи. Особливості українського конституціоналізму.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Годованик Є. В. Ефективність правотворчості як категорія сучасного європейського конституціоналізму. *Актуальні проблеми правознавства*. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. Вип. 3. С. 47–51.
3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Змістовий модуль 2. Конституціоналізація міжнародного правопорядку

Тема 5. Інтернаціоналізація конституційного права: сутність, тенденції та значення

Інтернаціоналізація правових систем. Історія формування. Сутність процесу інтернаціоналізації. Тенденції розвитку процесу інтернаціоналізації. Значення процесу інтернаціоналізації для сучасної науки конституційного права.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Тема 6. Конституціоналізація міжнародного правопорядку у сучасних умовах міждержавної інтеграції

Сутність та особливості сучасного міжнародного права. Вплив процесів глобалізації на міжнародне право. Характеристика поняття конституціоналізації. Конституціоналізація правових систем. Конституціоналізація міжнародного права.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Тема 7. Державний суверенітет в умовах правової інтеграції

Поняття та зміст державного суверенітету. Проблема суверенітету в сучасній правовій доктрині. Ознаки сучасного суверенітету. Теорії «обмеженого» та «абсолютного» суверенітету. Теоретичні засади «некласичного» розуміння суверенітету. Економічний суверенітет. Розмивання державного суверенітету.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

Тема 8. Засоби взаємодії різнорівневих правопорядків в конституційному та міжнародному праві

Взаємодія конституційного та міжнародного права. Класифікація засобів взаємодії. Сутність трансформації. Рецепція. Інкorporація. Відсилка. Уніфікація як засіб узгодження міжнародного та національного права. Гармонізація. Поняття міжнародної модельної норми та модельної нормотворчості. Досвід європейської міждержавної інтеграції як приклад гармонізації права.

Література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського : моногр. / авт.кол.; за ред. В.М. Репецького та В.В. Гутника. Львів ; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с
3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усь ого	у тому числі				Усь ого	у тому числі			
		Л	Пр	Інд	С.р		Л	Пр	Інд.	С.р
Змістовий модуль 1. Інтернаціоналізація конституційного права в умовах міждержавних інтеграційних процесів										
Тема 1. Визначення понять «інтеграція» та «правова інтеграція» в конституційному праві	14	4	4	-	6	7	2	2	-	3
Тема 2. Особливості поняття «європейська міждержавна інтеграція» в конституційному праві України	7	2	2	-	3	7	2	2	-	3
Тема 3. Глобалізація і конституційне право	7	2	2	-	3		-	-	-	--
Тема 4. Поняття, структура та значення світового конституціоналізму на сучасному етапі розвитку права	7	2	2	-	3	7	2	2	-	3
Тема 5.	7	2	2	-	3				-	

Інтернаціоналізація конституційного права: сутність, тенденції та значення										
ІНДЗ 1	25	-	-	-	25	46	-	-	-	46
Разом за змістовим модулем 1	67	12	12	-	43	67	6	6	-	55
Змістовий модуль 2. Конституціоналізація міжнародного правопорядку										
Тема 6. Конституціоналізація міжнародного правопорядку у сучасних умовах міждержавної інтеграції	7	2	2	-	3		-	-		
Тема 7. Державний суверенітет в умовах правової інтеграції	7	2	2	-	3					
Тема 8. Засоби взаємодії різнорівневих правопорядків в конституційному та міжнародному праві	14	4	4	-	6	7	2	2	-	3
ІНДЗ 2	25	-	-	-	25	46		-	-	46
Разом за змістовим модулем 2	53	8	8	-	37	53	2	2	-	49
Усього годин	120	20	20	-	80	120	8	8	-	104

5. Перелік тем та зміст практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			Денна форма	Заочна форма	
1.	<p>Тема. Визначення понять «інтеграція» та «правова інтеграція» в конституційному праві</p> <p>1. Поняття інтеграції. Об'єкти та суб'єкти інтеграції. 2. Понятійно-категорійний ряд явища інтеграції. 3. Поняття інтеграції в різних сферах суспільного життя. Підходи до визначення поняття «інтеграція». 4. Сутність та особливості поняття правової інтеграції.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с. 2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с. 3. Юлія Казьмірчук. Інтеграційне право: поняття та особливості. <i>Публічне право</i>. № 3 (19) (2015). С. 249–253. URL: irbis-nbuv.gov.ua</p>	Розглянути поняття «інтеграція» та «правова інтеграція» в конституційному праві	4	2	РН7 РН8 РН12
2.	<p>Тема. Особливості поняття «європейська міждержавна інтеграція» в конституційному праві України</p> <p>1. Сутність явища міждержавної інтеграції. 2. Рівні інтеграційних процесів. 3. Поняття європейської міждержавної інтеграції. 4. Підходи до визначення європейських інтеграційних процесів. 5. Правовий підхід до визначення інтеграційних процесів в Європі.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с. 2. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. К. : 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf 3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі</p>	Визначити особливості поняття «європейська міждержавна інтеграція» в конституційному праві України	2	2	РН7 РН8 РН10 РН11 РН12 РН13

	права України. Фенікс. 2016. 212 с.				
3.	<p>Тема. Глобалізація і конституційне право</p> <p>1. Поняття глобалізації. Правова складова процесу.</p> <p>2. Характеристика терміну глобалізації в юридичній науці.</p> <p>3. Дискурси поняття глобалізації.</p> <p>4. Вплив процесу глобалізації на конституційно-правове життя держав.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Діана Івженко. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток конституційного права. <i>Підприємство, господарство і право</i>. № 7. 2020. С. 206–210.</p> <p>3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>	Проаналізувати глобалізацію і конституційне право	2	-	RH7 RH8 RH13
4.	<p>Тема. Поняття, структура та значення світового конституціоналізму на сучасному етапі розвитку права</p> <p>1. Історія виникнення конституціоналізму. Концепції періодизації конституційного розвитку.</p> <p>2. Поняття конституціоналізму. Історичні підходи до визначення.</p> <p>3. Сутність сучасного конституціоналізму. Його принципи.</p> <p>4. Особливості українського конституціоналізму.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Годованик Є. В. Ефективність правотворчості як категорія сучасного європейського конституціоналізму. <i>Актуальні проблеми правознавства</i>. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. Вип. 3. С. 47–51.</p> <p>3. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>	Визначити поняття, структуру та значення світового конституціоналізму на сучасному етапі розвитку права	2	2	RH7 RH8 RH13
5.	<p>Тема. Інтернаціоналізація конституційного права: сутність, тенденції та значення</p> <p>1. Інтернаціоналізація правових систем. Історія формування.</p> <p>2. Сутність процесу інтернаціоналізації.</p> <p>3. Тенденції розвитку процесу інтернаціоналізації.</p>	Проаналізувати інтернаціоналізацію конституційного права: сутність, тенденції та значення	2		RH7 RH8 RH13

	<p>4. Значення процесу інтернаціоналізації для сучасної науки конституційного права.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>				
6.	<p>Тема. Конституціоналізація міжнародного правопорядку у сучасних умовах міждержавної інтеграції</p> <p>1. Сутність та особливості сучасного міжнародного права.</p> <p>2. Вплив процесів глобалізації на міжнародне право.</p> <p>3. Характеристика поняття конституціоналізації.</p> <p>4. Конституціоналізація правових систем.</p> <p>5. Конституціоналізація міжнародного права.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>	Розглянути конституціоналізацію міжнародного правопорядку у сучасних умовах міждержавної інтеграції	2	-	RH7 RH8 RH10 RH11 RH13
7.	<p>Тема. Державний суверенітет в умовах правової інтеграції</p> <p>1. Поняття та зміст державного суверенітету.</p> <p>2. Проблема суверенітету в сучасній правовій доктрині.</p> <p>3. Ознаки сучасного суверенітету.</p> <p>4. Теорії «обмеженого» та «абсолютного» суверенітету. 5. Теоретичні засади «некласичного» розуміння суверенітету.</p> <p>6. Економічний суверенітет. 7. Розмивання державного суверенітету.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>	Проаналізувати державний суверенітет в умовах правової інтеграції	2	1	RH7 RH8 RH13
8.	<p>Тема. Засоби взаємодії різнорівневих правопорядків в конституційному та міжнародному праві</p>	Розглянути засоби взаємодії	4	1	RH7 RH8 RH10

	<p>1. Взаємодія конституційного та міжнародного права. Класифікація засобів взаємодії.</p> <p>2. Сутність трансформації. 3. Рецепція.</p> <p>4. Інкорпорація.</p> <p>5. Відсилка.</p> <p>6. Уніфікація як засіб узгодження міжнародного та національного права.</p> <p>7. Гармонізація.</p> <p>8. Поняття міжнародної модельної норми та модельної нормотворчості.</p> <p>9. Досвід європейської міждержавної інтеграції як приклад гармонізації права.</p> <p>Література:</p> <p>1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.</p> <p>2. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського : моногр. / авт.кол.; за ред. В.М. Репецького та В.В. Гутника. Львів ; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с</p> <p>2. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.</p>	<p>різномірних правопорядків в конституційному у та міжнародному праві</p>			<p>RH11 RH12 RH13</p>
	Усього		20	8	

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Самостійна робота

№ з/п	Зміст роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Підготовка до лекційних занять	10	4
2.	Підготовка до практичних/семінарських занять	20	8
3.	Виконання індивідуальних завдань (презентація)	50	92
Разом		80	104

8. Індивідуальні завдання

Підготувати презентацію за актуальними питаннями у сфері інтеграційного права за темами, наданими викладачем.

9. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: контрольні роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання. Важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані з вирішенням конкретних практичних ситуацій з виявлення корупційних ризиків та обґрунтування заходів їх мінімізації.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

10. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами модульних контрольних робіт та виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

Контрольні питання

1. Поняття інтеграції.
2. Об'єкти та суб'єкти інтеграції.
3. Ознаки інтеграції.
4. Інтеграція та міжнародне право.
5. Понятійно-категорійний ряд явища інтеграції.
6. Участь України у європейських інтеграційних процесах.
7. Поняття інтеграції в різних сферах суспільного життя.
8. Підходи до визначення поняття «інтеграція».
9. Сутність та особливості поняття правової інтеграції.
10. Роль правового регулювання в інтеграційних процесах.
11. Сутність явища міждержавної інтеграції.
12. Доктринальні особливості міждержавної інтеграції.
13. Рівні та ознаки інтеграційних процесів.
14. Поняття європейської міждержавної інтеграції.
15. Підходи до визначення європейських інтеграційних процесів.
16. Правовий підхід до визначення інтеграційних процесів в Європі.
17. Поняття глобалізації.
18. Правова складова процесу глобалізації.
19. Характеристика терміну глобалізації в юридичній науці.
20. Дискурси поняття глобалізації.
21. Правова глобалістика та глобалізація в правовій сфері.
22. Вплив процесу глобалізації на конституційно-правове життя держав.
23. Історія виникнення конституціоналізму.
24. Концепції періодизації конституційного розвитку.
25. Поняття конституціоналізму.
26. Історичні підходи до визначення поняття конституціоналізму.
27. Сутність сучасного конституціоналізму.
28. Принципи сучасного конституціоналізму.
29. Складові елементи конституціоналізму.
30. Значення конституціоналізму на сучасному етапі розвитку права.
31. Особливості українського конституціоналізму.
32. Інтернаціоналізація правових систем. Історія формування.
33. Сутність процесу інтернаціоналізації.
34. Тенденції розвитку процесу інтернаціоналізації.
35. Інтернаціоналізація конституційного права.
36. Інтернаціоналізація вітчизняної системи права.
37. Класифікація процесу інтернаціоналізації.
38. Інтернаціоналізація та глобалізація.
39. Конституційно-правові інститути, у межах яких відбуваються процеси інтернаціоналізації.
40. Значення процесу інтернаціоналізації для сучасної науки конституційного права.
41. Сутність сучасного міжнародного права.
42. Особливості міжнародного права на сучасному етапі світового розвитку.
43. Вплив процесів глобалізації на міжнародне право.

44. Характеристика поняття конституціоналізації.
45. Конституціоналізація правових систем.
46. Конституціоналізація міжнародного права.
47. Поняття та зміст державного суверенітету.
48. Проблема суверенітету в сучасній правовій доктрині.
49. Ознаки сучасного суверенітету.
50. Теорії «обмеженого» та «абсолютного» суверенітету.
51. Теоретичні засади «некласичного» розуміння суверенітету.
52. Економічний суверенітет.
53. Розмивання державного суверенітету.
54. Взаємодія конституційного та міжнародного права.
55. Класифікація засобів взаємодії конституційного та міжнародного права.
56. Сутність трансформації.
57. Сутність рецепції.
58. Сутність інкорпорації.
59. Сутність відсилки.
60. Уніфікація як засіб узгодження міжнародного та національного права.
61. Сутність гармонізації.
62. Поняття міжнародної модельної норми та модельної нормотворчості.
63. Досвід європейської міждержавної інтеграції як приклад гармонізації права.

11. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності		Критерії оцінювання
за шкалою від 1 до 5	за шкалою від 1 до 10	
5	9-10	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.
4	7-8	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань.
3	5-6	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань.

2	3-4	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань.
1	1-2	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1.	Належне оформлення, достовірність та актуальність матеріалу	10
2.	Наявність ґрунтовних висновків	10
4.	Грамотна і аргументована презентація матеріалу	10
Усього		30

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тема 1	6	0,2	10
Тема 2	4	0,13	5
Тема 3	4	0,13	5
Тема 4	4	0,13	5
Тема 5	4	0,13	5
МКР 1	17	0,57	10
Змістовий модуль 2			
Тема 6	4	0,13	5
Тема 7	4	0,13	5
Тема 8	6	0,2	10
МКР 2	17	0,57	10
ІНДЗ	50	1,68	30
Підсумок	120	4	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	Зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet.

14. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Обов'язкова література:

1. Волошин Ю. О. Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи. Фенікс, 2015. 590 с.
2. Годованик Є. В. Ефективність правотворчості як категорія сучасного європейського конституціоналізму. *Актуальні проблеми правознавства*. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. Вип. 3. С. 47–51.
3. Діана Івженко. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток конституційного права. *Підприємство, господарство і право*. № 7. 2020. С. 206–210.
4. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2016. 326 с.
5. Іванна Климпуш-Цинцадзе. Рух до єс: координація, системність, результати С. 86–89. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
6. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. 2-ге видання. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 172 с.
7. Леонід Поляков. Проблеми і перспективи співпраці України з ЄС у сфері безпеки. С. 96–99. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
8. Максак Г., Ярошевич М. Співпраця України з Європейським Союзом у галузі безпеки. *Українська призма*, 2016 р. URL: <http://prismua.org/ukraine-eu-security-cooperation>.
9. Микола Капітоненко. Пріоритетні проблеми та перспективні напрями євроінтеграції України С. 90–93. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
10. Ольга Кулик. Зміни до угоди про асоціацію мають максимально враховувати інтереси українського бізнесу С. 94–95. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
11. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. К. : 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf
12. Стременовський С. М. Наукові дослідження адаптації нормативно-правових актів до законодавства ЄС. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Збірник наукових праць. Випуск 2. К. : 2018. С. 329–333.
13. Сучасні проблеми міжнародного права. *Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського* : моногр. / авт.кол.; за ред. В.М. Репецького та В.В. Гутника. Львів ; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с
14. Терзі О. О. Інтеграційне право в системі права України. Фенікс. 2016. 212 с.
15. Федоренко К., Поляков Л., Козій І. Громадський моніторинг співпраці України та ЄС у безпековій сфері. Інститут Євро-Атлантичного співробітництва, 2019 р. URL: <http://www.ieac.org.ua/public/item/96-hromadskiy-monitorynh-spivpratsi-ukrainy-ta-yes-u-bezpekovi-sferi-policy-paper>
16. Юлія Казьмірчук. Інтеграційне право: поняття та особливості. *Публічне право*. № 3 (19) (2015). С. 249–253. URL: irbis-nbuv.gov.ua

Інформаційні ресурси

1. <http://www.icps.kiev.ua/library> – офіційний сайт Міжнародного центру

перспективних досліджень

2. <http://europa.eu.int> – офіційний сайт Європейського Союзу

15. Політика навчальної дисципліни

Політики навчальної дисципліни враховує норми законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту Університету та інших нормативних документів.

1. **Академічна доброчесність** здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

• **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

• **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

• **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

• **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

• **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

• **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

• **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

• **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);

- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;

- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут:

Анкетування з академ доброчесності: <https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVl-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. **Здобувач має право на оскарження** процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. **Участь в анкетуванні.** Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

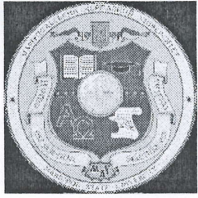
4. **Неформальна освіта.** Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

<https://www.EduHub.in.ua> – Освітній Хаб

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва навчальної дисципліни	Інтеграційне право
Освітня програма	Право
Рівень вищої освіти	Магістр
Кафедра, яка здійснює викладання	Права та публічного адміністрування
Викладач ПШБ, посада	Тихомирова Галина Євгенівна, доцент кафедри права та публічного адміністрування МДУ
Електронна адреса викладача	g.tykhomyrova@mdu.in.ua
Консультації (дата, час, можливості онлайн консультування)	Понеділок кожного тижня, 13.30, каб. 304 (Економіко-правовий факультет) або онлайн (платформи Zoom, Google Meet, Viber)
Посилання на сторінку навчальної дисципліни на Навчальному порталі МДУ	http://moodle.mdu.in.ua/
Компетентності та програмні результати навчання	ЗК1-4, 6-7, 9 СК2-5 РН7-8, 10-13

Семестр(и) вивчення	Обсяг (години/кредити)	Кількість аудиторних годин		Кількість, види індивідуальних завдань	Форма контролю
		лекції	семінар.		
III-й	120/4	20/8	20/8	Презентація	Залік

Завідувач кафедри

Євген ЧЕРНИХ

Гарант ОП

Борис СВІРСЬКИЙ